

POLITIK

Praksisfaglighed i folkeskolen

24. maj 2022

Behov for flere faglærte

Danmark står i en situation, hvor en nødvendig udvikling mod en bæredygtig fremtid viser et behov for, at der uddannes flere faglærte fra både de tekniske og merkantile erhvervsuddannelser for at imødekomme den grønne efterspørgsel. Regeringen fremhæver netop de faglærte som fundamentet for, at Danmark kommer i mål med de grønne ambitioner, men allerede nu er faglærte efterspurgte i flere brancher og analyser forudser en mangel på op til 99.000 i 2030.

Trods massivt politisk fokus er det ikke lykkedes at tiltrække flere unge til erhvervsuddannelserne. Det kalder på **løsninger i den folkeskole**, som ligger forud for de unges valg af ungdomsuddannelse.

- **Praksisfaglighed skal ind i alle fag i folkeskolen**
Forslaget kræver efteruddannelse af lærere, udvikling af læreruddannelsen og bedre muligheder for samarbejder mellem folkeskoler og erhvervsskoler og erhvervsgymnasier.
- **Praksisfaglige valgfag og projektorløb i samarbejde med erhvervsskoler**
At få valgfag og projektorløb i samarbejde med erhvervsskoler til at leve, kræver nye forbedrede og forenklede rammer og klare incitamentter i folkeskolen.
- **Erhvervspraktik skal prioriteres**
Der skal sættes målrettet ind i forhold til at give individuel vejledning ifm. erhvervspraktik i folkeskolen. En indsats forud for praktikken, der hjælper eleven til et relevant forløb og efterbehandling, der "oversætter" erfaringerne til konkrete uddannelsesmuligheder.
- **10. klasse tættere på ungdomsuddannelserne**
Forslaget kræver, at endnu flere kommuner sætter driften af 10. klasse i udbud, så erhvervsskolerne får mulighed for at byde ind på opgaven. Udbuddet vil være udgiftsneutralt.

DEG ser et stort potentiale i at gøre folkeskolen mere praksisrettet og anvendelsesorienteret og mener, at der skal praksisfaglighed ind i alle fag. Læringen i folkeskolen skal udfoldes på måder, som imødekommer elevernes forskellige forudsætninger for at lære og for at blive motiveret. Eleverne skal "kunne" det praksisfaglige for at kunne "vide", at det kan være en vej for dem.

Praksisfaglighed i folkeskolen

Praksisfaglighed skal ind i alle fag i folkeskolen

Forslaget kræver efteruddannelse af lærere, udvikling af læreruddannelsen og bedre muligheder for samarbejder mellem folkeskoler og erhvervsskoler og erhvervsgymnasier.

Baggrund for forslaget:

DEG ser et stort potentiale i at gøre folkeskolen meget mere praksisrettet og anvendelsesorienteret og mener, at der skal praksisfaglighed ind i alle fag. Der er brug for, at læringen i folkeskolen udfoldes på mange flere måder, som imødekommer elevernes forskellige forudsætninger for at lære og for at blive motiveret.

Praksisfaglighed i alle fag handler ikke om, at et fag enten er bogligt eller praktisk, men om at miljøet og den måde, der leveres undervisning på, bliver mere alsidigt og udfordrer, at der er flere veje til at lære. Flere læringsveje i folkeskolen skal også understøtte, at flere bliver afklarede med, hvad de er gode til, hvad der motiverer og interesserer dem og dermed afklaring i forhold til valg af ungdomsuddannelse.

Eleverne skal ikke kun vide noget. De skal også kunne noget. Erfaringerne fra erhvervsskolerne, hvad enten det handler om de erhvervsgymnasiale uddannelser, hhx og htx, eller erhvervsuddannelserne, viser, at mange elever befinder sig meget bedre med en læring, der er praksisrettet og anvendelsesorienteret, fordi det giver mening, at de skaber noget i den fysiske verden. Det er i denne didaktiske tilgang, at der opstår læring, når det kobler sig til virkeligheden og eleverne forstår at sætte viden i praksisnære og anvendelsesorienterede sammenhænge. Undervisningen bliver meningsskabende, når eleverne forstår, hvad de skal bruge ny viden til. Det skal eleverne opleve meget tidligere end i dag.

I folkeskolen kan fundamentet for valg af fremtidig uddannelse, job og interesser blive lagt, og det vil kræve, at eleverne bliver mødt af en mangfoldig lærerstab, der har redskaberne til at vise den fysiske verden fra forskellige perspektiver. Det betyder, at både læreruddannelsen og efteruddannelse af lærere er i spil, men også at muligheder for samarbejde med undervisere fra ungdomsuddannelserne, herunder blandt andet erhvervsskoler og erhvervsgymnasier, understøttes.

Praksisfaglige valgfag og projektforbøb i samarbejde med erhvervsskoler

Praksisfaglige valgfag og projektforbøb i samarbejde med erhvervsskoler

At få valgfag og projektforbøb i samarbejde med erhvervsskoler til at leve, kræver nye forbedrede og forenkledede rammer og klare incitamenter i folkeskolen.

Baggrund for forslaget:

Der er behov for at styrke samarbejdet mellem folkeskolen og erhvervsskolerne i forhold til oprettelse af praksisfaglige valgfag og projektforbøb, som vil kunne sikre, at eleverne i folkeskolen får et større kendskab til erhvervsuddannelserne og får udforsket deres evner og talenter i en praksisfaglig retning.

I november 2018 blev der indgået en bred politisk aftale: "Fra Folkeskole til faglært". Aftalen gav erhvervsskolerne mulighed for at udbyde valgfag for 7.-9. klasse på erhvervsskolerne; udbyde undervisning i de obligatoriske praktiske/musiske valgfag i 7. og 8. kl. på folkeskolerne og mulighed for at facilitere relevante forløb og praksisfaglige aktiviteter på folkeskolerne som led i den understøttende undervisning.

Tanken bag aftalen var, at det på længere sigt ville få flere folkeskoleelever til at søge mod erhvervsskolerne. Desværre viser det sig, at stort set ingen folkeskoler bruger muligheden for valgfag. Årsagerne kan bl.a. findes i, at folkeskolen måles på deres beståelsesprocenter og folkeskolerne derfor frygter, at såfremt de benytter ordningen, at deres beståelsesprocent falder. Det forklarer skoleledernes formand, Claus Hjortdal, i en artikel bragt i Folkeskolen.dk den 27. august 2021. Endvidere peges der på, at det er dyrere for kommunerne at lægge undervisning af udskolingselever over på erhvervsskolerne, end det er at undervise dem i folkeskolen.

DEG mener, at der er mange gode initiativer i "Fra folkeskole til faglært". Men rammer, incitament struktur og finansiering gør, at de ikke er blevet en succes. Der er derfor behov for at de økonomiske og administrative rammer forbedres og forenkles, så det bliver nemmere for de enkelte folkeskoler og erhvervsskoler at indgå samarbejde om enten at erhvervsskolerne flytter undervisning ud i folkeskolen, eller at folkeskolerne flytter noget af den praktiske undervisning ud på en erhvervsskole.

Der er også behov for at kigge på fagene, herunder særligt "håndværk og design", der erstattede fagene sløjd og håndarbejde. Her bør der være en grundlæggende nytænkning, så det i langt højere grad lægger op til viften af og indholdet i en række af erhvervsuddannelserne. Her kan man lade sig inspirere af eksemplerne sidst i dokumentet.

Erhvervspraktik skal prioriteres

Erhvervspraktik skal prioriteres

Der skal afsættes penge til individuel vejledning ifm. erhvervspraktik i folkeskolen. En indsats forud for praktikken, der hjælper eleven til et relevant forløb og efterbehandling, der "oversætter" erfaringerne til konkrete uddannelsesmuligheder.

Baggrund for forslaget:

Elever i folkeskolen skal møde og kende til det arbejdsmarked, der venter dem i fremtiden. I dag er der for mange elever, der går ud af folkeskolen uden at have prøvet deres evner af i en virksomhed gennem erhvervspraktik. Ifølge rapporten fra Danmarks Evaluerings Institut (EVA) "Undersøgelse af anvendelse af erhvervspraktik i folkeskolen", udgivet i september 2021, er det kun 62 pct. af eleverne i folkeskolen, som er i praktik i 8. eller 9. klasse.

Erhvervspraktik er tilgængeligt for elever i 6. - 10. klasse, men mest brugt i 8. - 10. Med den politiske aftale "Styrket praksisfaglighed i folkeskolen" fra juni 2018 blev det indført, at alle elever i 8. og 9. klasse har ret til at komme i erhvervspraktik i mindst en uge på begge klassetrin. Skolen fastlægger selv principperne for praktik, og der er derfor forskel på, hvorvidt og hvordan skolerne vælger at understøtte erhvervspraktik. På nogle skoler fastlægges fælles, kollektive praktikuger for en årgang, mens det på andre skoler er elevens egen opgave at tage initiativ til en erhvervspraktikplads. Resultatet af EVAs undersøgelse viser, at der er stor variation i forhold til skolernes prioritering af – og indsatser omkring – erhvervspraktik.

DEG mener, at der er behov for, at erhvervspraktikken prioriteres, og at erhvervspraktikkens fulde potentiale udfoldes gennem en bedre vejledningsindsats. Der er brug for en vejledningsindsats i tre faser; før søgning, under søgning og efter endt praktik.

1. For at en elev skal have det optimale ud af sin erhvervspraktik, skal eleven have hjælp til at sætte ord på de styrker og interesser, som kan være afsættet for en vellykket erhvervspraktik.
2. Eleven skal støttes i at undersøge og finde en relevant praktikplads.
3. Efter erhvervspraktikken skal eleven have hjælp til at afklare hvilken uddannelsesvej, der kan være mulig, ud fra hvad der var sjovt, spændende og motiverende i praktikken. Den "oversættelse" af erfaringerne til konkrete ungdomsuddannelser er der behov for, at eleverne får vejledning til.

10. klasse tættere på ungdomsuddannelserne

10. klasse tættere på ungdomsuddannelserne

Forslaget kræver, at endnu flere kommuner sætter driften af 10. klasse i udbud, så erhvervsskolerne får mulighed for at byde ind på opgaven. Udbuddet vil være udgiftsneutralt.

Baggrund for forslaget:

DEG's interesse for 10. klasse bunder i et ønske om, at de unge vælger ungdomsuddannelse på et reelt oplyst grundlag. Skoleåret i 10. klasse kan bruges til at introducere og vejlede til alle ungdomsuddannelser, så eleverne efterfølgende kan vælge på et oplyst og kvalificeret grundlag.

Det er allerede i dag muligt for en kommune – efter driftsoverenskomst – at placere 10. klasse på en erhvervsskole. Og flere erhvervsskoler har allerede gode erfaringer med at udbyde 10. klasse på vegne af én eller flere kommuner. Der er med den politiske aftale "Fra folkeskole til faglært" fra 2018 afsat 45 mio. til erhvervsskoler og kommuner, som skal bidrage til, at flere erhvervsskoler fremadrettet udbyder 10. klasseaktivitet på vegne af kommunen. Mange kommuner er allerede med, men alle bør motiveres til at afsøge muligheden.

DEG mener også, at det 10. skoleår skal være markant anderledes end grundskolen og have fokus på at give de unge de kompetencer og den afklaring, der skal til for at komme godt videre på en ungdomsuddannelse. Der skal være plads til at afprøve nye fag og mulighed for faglig fordybelse. 10. klasse bør indeholde et miljøskifte, hvilket betyder, at 10. klasse med fordel kan placeres i et campusmiljø med ungdomsuddannelserne. På den måde kan eleverne fastholde relationen til de kammerater, som starter ungdomsuddannelse direkte efter 9. klasse og selv blive en del af ungdomsuddannelsens sociale liv. Erhvervsskolerne har erhvervs- og ungdomspædagogiske læringsmiljøer, hvor eleverne kan stifte bekendtskab med en anvendelsesorienteret tilgang til undervisning ved at omsætte teori til praksis i relation til konkrete fag.

10. klasse skal fortsat være rettet mod alle ungdomsuddannelser og sikre, at eleverne får en solid basis i dansk, matematik og engelsk. 10. klasse tilrettelægges endvidere, så eleverne gennem projekter får konkrete erfaringer inden for de erhvervsrettede hovedområder:

- Omsorg, sundhed og pædagogik
- Kontor, handel og forretningsservice
- Fødevarer, jordbrug og oplevelser
- Teknologi, byggeri og transport.

Inspiration kan også findes i E2E, som er efterskolernes brobygningsprojekt med erhvervsskolerne med Innovations-Brobygnings-Opgaven (IBO) som konkret indsats. IBO erstatter traditionel brobygning og Obligatorisk Selvvalgt Opgave (OSO) med verdensmål, OSO, erhvervspraktik og brobygning i én opgave.

Eksempler på praksisfaglighed i folkeskolen

Hvad er de erhvervsrettede ungdomsuddannelser?

Der findes 101 forskellige erhvervsuddannelser, som både kan tages direkte efter grundskolen eller senere i livet, f.eks. efter en studentereksamen. Uddannelserne er delt op i merkantile og tekniske erhvervsuddannelser.

Der er 5 merkantile erhvervsuddannelser, som er placeret i hovedområdet *"Kontor, handel og forretning"*. Eux er obligatorisk på kontor- og finansuddannelsen, mens eventkoordinator, detailhandel og handelsuddannelsen kan tages både som eux og ordinær eud.

Der er 96 tekniske erhvervsuddannelser, hvoraf 40 kan tages med eux. Uddannelserne fordeler sig i tre hovedområder *"Fødevarer, jordbrug og oplevelser"*, *"Omsorg, sundhed og pædagogik"* og *"Teknologi, byggeri og transport"*.

På det treårige gymnasiale område udgøres de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser af HTX (teknisk gymnasium) og HHX (handelsgymnasium).

Både erhvervsuddannelser og erhvervsgymnasiale uddannelser udbydes af erhvervsskoler¹.

Eksempler på praksisfaglighed i grundskolen relateret til erhvervsrettede ungdomsuddannelser

Merkantil praksisfaglighed

Den merkantile dannelse handler ligesom almen dannelse om at kunne indgå i et demokrati, være livsduelig, om personlig myndighed og humanitet. Derudover omfatter merkantile færdigheder også innovation, kreativitet, vilje og dømmekraft.

En merkantil praksisfaglighed i folkeskolen bør således være bygget op om flere af disse færdigheder, hvor eleverne lære at knytte sig selv og sit fag til noget større. Det kan ske gennem flere aktiviteter.

- Der kan udvikles innovations- og udviklingsforløb i tråd med *"Projekt Edison"*, som er et pædagogisk udviklingsprojekt med fokus på elevens og lærerens holdning og evne til kreativitet og produktudvikling. Den grundlæggende idé er, at lærere og elever i 6.-7. klasse skal følge et forløb, hvor viden, idégenerering og teamsamarbejde fører til udvikling fra en idé til et produkt, som til sidst skal markedsføres på en messe sammen med andre skoleprojekter. Produkter forstås bredt som både koncepter og håndgribelige produkter med konkret idé og funktion. De merkantile projekter skal være fokuseret på problemløsning af kommerciel karakter tilpasset alderstrinnet.

¹ Erhvervsskolerne har flere forskellige betegnelser. Bl.a. handelsskole, teknisk skole, SOSU-skole og landbrugsskole.

- Der kan arbejdes med virksomhedsbesøg og virksomhedscases, hvor eleverne kan "overtage" en del af en virksomhed i en time, en dag, i et projekt eller lignende. Her kan der arbejdes med elevernes handlingsorienterede kompetencer ift. løse specifikke erhvervsrelaterede problemstillinger.
- Eleverne kan opstarte en fiktiv butik på skolen, gennemføre kampagner for butikkens produkter, forholde sig til butikkens udgifter, indtægter mv. Afslutningsvis kan eleverne arbejde med, hvordan man lukker en butik ned igen.
- I forhold til at klæde eleverne på med professionel dømmekraft i forhold til etik, moral og bæredygtighed, kan der arbejde med cases fra virksomheder eller tilpassede undervisningsforløb med fokus på, hvad der er rigtig og forkert f.eks. i forhold til produktionsforhold, arbejdsvilkår, forsyningskæder mv. Der kan også arbejdes med analyseprojekter i forskellige fag, hvor fokus er på den tredobbelte bundlinje, så eleverne både skal forholde sig til sociale, miljømæssige og økonomiske aspekter i en virksomhed. Her kommer verdensmålene også i spil.
- Der kan løses konkrete udfordringer – f.eks. hvilken emballage har den mindste miljøbelastning? Hvordan afhænger madvarers holdbarhed af emballage, og hvilke løsninger er bedst ift. madspild? Hvordan pakkes en lastbil, så den har mest muligt gods med? Hvilke varer er mest bæredygtige – tag i supermarked og sammenhold varer fra Danmark og udlandet – økologi, transport mv.
- Handel omfatter i høj grad kulturel handelskompetence. Elever kan få indblik i andre kulturer ved at invitere ansatte fra mange forskellige lande ind på skolen og lave projekter om forskellene i, hvordan de handler, arbejder og samarbejder. Der kan laves projekter om forskellige handelskulturer (fra egyptiske gadehandlere til Maersk). Man kan se på cases om verdenshandel og forsyningskæder – hvor mange kulturer skal man kende og kunne færdes respektfuldt i for handle globalt? Dette kan indtænkes i f.eks. sprogfagene – hvordan handler man f.eks. med en tysker? Hvordan er det anderledes end at handle med en dansker?
- Brug "konkurrence" som en positiv drivkraft. Man skal ikke kun lære at være en god taber men også at være en god vinder. Hvad skal der til for, at man kan vinde? – dedikeret og til tider hårdt arbejde, gøre sig umage, foretage fravalg, være fokuseret osv. Det er kompetencer, elever skal bruge i hele deres liv. Se konkurrence som en mulighed fremfor noget, vi helst skal undgå. Dette kan indgå i mange fag.
- Valgfag om f.eks. "Salg og markedsføring". På Tietgen handelsskole udbyder de det valgfag med følgende introduktion "Kunne du tænke dig at arbejde professionelt med salg, digital markedsføring og de nyeste butikstrends - både i butikken og online? Vil du arbejde med at udvikle nye klimavenlige produkter og forretningsideer og sælge dem til netop din målgruppe? Og vil du gerne opleve en spændende og anderledes skoledag? Så er valgfaget Salg og markedsføring lige noget for dig".

Teknisk praksisfaglighed

Herningsholm Erhvervsskole og Social og Sundhedsskolen i Herning har udarbejdet [et katalog](#) med forløb til grundskoler for mellemtrinnet og udskolingen. Forløbene tager udgangspunkt i en bred vifte af erhvervsuddannelser og lægger sig op ad folkeskolens ønske om øget fokus på praksisfaglighed ift. de faglige mål samt målene for det obligatoriske emne "Uddannelse & job".

Målet for tilbuddene er, gennem et stort fokus på karrierelæring og kreativitet, at skabe nysgerrighed og engagement hos eleverne gennem praksisnære forløb, som samtidig også kan give både elever og lærere øget viden om erhvervsuddannelserne, og hvilke job- og karrieremuligheder erhvervsuddannelserne åbner dørene til. Alle forløb bygger på praksis- og anvendelsesorienterede elementer, ligesom det er oplagt at koble tilbuddene med "åben skole"-aktiviteter, hvor man kan inddrage forældre, virksomheder og lærlinge som rollemodeller. Nogle forløb er mobile, så de både kan tilbydes ude på grundskolerne eller på erhvervsskolen. Andre tilbydes alene på erhvervsskolen.

Eksempler på forløb

- "Bliv klog på erhvervsuddannelserne" og "Kend dine Skills"- Forløb i uddannelse og job, hvor eleverne bliver klogere på egne kompetencer og uddannelses- og jobmuligheder.
- "Design og byg et fuglehus" - Forløb på tværs af håndværk & design og matematik. Matematikken anvendes i praksis på værkstederne. Eleverne starter med at designe, tegne og udvælge et fuglehus på skolen. Herefter produceres det i tømreafdelingen, hvor fuglehuskelettet laves og efterfølgende lægges der metaltag på i blikkenslagerværkstedet.
- "Designer for en dag" - Forløb på tværs af håndværk & design og billedkunst. Der arbejdes på tværs af frisør- og snedkerafdelingerne, hvor eleverne kan fremstille en minimodel af et møbel eller brugskunst, en mobilholder eller lignende. De kan også arbejde på frisør-øvelseshoveder med f.eks. fletteteknikker. Eleverne skal udarbejde moodboards efter egen inspiration.
- "Kan du få en god idé?" - Forløb i innovation og entreprenørskab, hvor eleverne bliver præsenteret for idégenerering og kreativ tænkning, hvor målet er at opfinde et produkt, der skaber værdi for andre. Forløbet skal afsluttes med et salgs-pitch for deres produkt.
- "Robotter og mennesker" - Forløb på tværs af matematik og teknologiforståelse, hvor eleverne arbejder med beherskelse af digitale designprocesser, digitalt sprog og løsninger på komplekse teknologiske udfordringer ved programmering af Fable-robotter.
- "Mig og mine" - Forløb på tværs af natur/teknologi og idræt, hvor eleverne arbejder med sundhed, aldring, naturfag, kost, bevægelse og kroppen.
- "Byg en blide - en krigsmaskine fra middelalderen" - forløb på tværs af historie, matematik og fysik/kemi, hvor eleverne skal designe og bygge en affyringsmekanisme, der kan kaste eller skyde en tennisbold så langt som muligt og med størst mulig præcision — og samtidig være flytbar.